

Een rondje, een vierkantje, een boogje!

Vormbomen binnen de gemeente: verschillende geschikte boomsoorten op een rij

Bron: Jan P. Mauritz

Hoe ontstaat een vormboom? Het proces begint bij het selecteren van de juiste boom. Vooral wordt gelet op de vertakking: zit deze op de juiste plaats? Zit er voldoende groeikracht in de boom, zodat hij gaat voldoen aan de hoge eisen die gesteld worden? In de wintermaanden worden de geselecteerde bomen die gerooid zijn verplaatst naar de bomenschuur. Hier worden ze voorzien van een frame van bamboestokken. Elk model en type heeft een passend frame. Hierna wordt het frame in de boom geweven. Een secuur werk, waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van de natuurlijke vertakking die de boom al heeft. Alle bruikbare takken en takjes worden zorgvuldig aan het frame vastgemaakt. De overige takken worden verwijderd. Hierna worden de bomen weer opgeplant. De komende jaren worden ze minimaal twee keer per jaar gesnoeid. Het tijdstip van snoeien is hierbij belangrijk. Als gevolg van meerdere snoeibeurten treedt er een intensivering op van de vertakking, wat de compactheid van de boom ten goede komt.

Soorten en vormen

Bomen zijn er in allerlei soorten en vormen. Men legt zich er steeds meer op toe om de vorm van de boom te beïnvloeden en een vorm te creëren die past in een omgeving waar steeds meer met ruimte gewoerd wordt. De boom die dan ontstaat, heeft de naam 'vormboom' gekregen. Niet alle bomen zijn geschikt om gevormd te worden. Tot voor enkele jaren waren de meest gebruikte bomen de Platanus (de plataan) en Tilia (de linde). Gebleken is inmiddels dat er veel soorten geschikt zijn om te vormen. Een kleine greep uit het omvangrijke sortiment van vormbomen op een rij:

Carpinus betulus (gewone haagbeuk) is zeer geschikt. Hij verdraagt harde snoei en heeft een goede groeikracht.

Door vaak en stevig te snoeien ontstaat een zeer compacte groei. Er ontstaat als het ware een compacte haag op stam, zeer geschikt voor onder meer erfafscheiding en voor op plaatsen waar privacy een wens is.

In deze tijd, waarin met name onze openbare ruimte steeds schaarser wordt, wint hij aan populariteit: de vormboom. In het verleden had de vormboom een specifieke functie. Zo werd hij gebruikt als veekering, erfafscheiding, zonwering en beschutting. Maar waarin bewijst hij vandaag de dag zijn nut? Het is een karakteristieke boom, die al snel een volwassen uitstraling heeft en niet veel ruimte behoeft. Verder kan hij goed als omlijsting en aankleding van speciale projecten. Voor binnen gemeentes zijn ze niet alleen geschikt om hun beperkte ruimte-inname, maar ook zijn ze uitstekend in te zetten door hun beeld- en sfeerbepaling.

Auteurs: Johan van Overbeek en Frans van Kollenburg

Carpinus betulus blokken. Bron: Jan P. Mauritz

Fagus (beuk), zowel in het groen als in het rood verkrijgbaar is en als vormboom goede aftrek vindt. Nadeel is, dat de Fagus langzaam groeit (de rode soort nog langzamer dan de groene), hoge eisen stelt aan de bodemomstandigheden en veel arbeid vraagt bij het vormingsproces. De schors is glad en grijs van kleur. De herfstkleur is geelbruin. Het verdorde blad blijft tot aan het voorjaar aan de boom zitten. Stamverbranding

Fagus sylvatica 'Atropurpurea' blokken en Nothofagus antarctica cilindrs. Bron: Jan. P. Mauritz

treedt op als de stam niet goed wordt afgeschermd door de vertakking. Hulpmiddel hiervoor is het gebruik van rieten matten om de stam in te pakken. Als de boom na een lang en arbeidsintensief proces klaar is, is hij een streling voor het oog.

Prunus 'Umineko' (sierkers), op eigen wortel, is een nieuwkomer in het sortiment. Hij is zeer geschikt omdat hij het snoeien zeer goed verdraagt. In het voorjaar zit hij vol met hagelwitte bloesem, terwijl hij in de herfst naar purperrood verkleurt. Als geschoren leivorm heeft deze

Bogen: Deze vormbomen worden in verschillende maten gemaakt. De hoogste vorm heeft een doorrijhoogte van vijf meter en kan voor vele doeleinden worden gebruikt. Zoals hier afgebeeld vormt hij als het ware een mooie toegangspoort. Op dit moment ontwikkelt Johan van Overbeek een aantal leuke modellen die van deze vorm zijn afgeleid. Vanwege de grote rondingen bestaat het ondersteunend materiaal uit ijzer in plaats van bamboe. Bron: Johan van Overbeek

boom een grote toekomst.

Pyrus calleryana 'Chanticleer' (peer) is een mooie bloeier, die zich redelijk goed laat snoeien. De takken zijn minder buigzaam. Voorheen stond deze boom bekend om zijn ongevoeligheid voor ziekten. De laatste jaren echter, is er een toename van klachten over meeldauw en roest. Een minpunt is verder de wortelopslag.

Liquidambar styraciflua (amberboom) heeft donkergrijze, diepgegroefde kurklijsten op zijn stam en takken. Hij is zeer bruikbaar als vormboom. In de herfst verkleurt hij naar oranje-rood. Hij moet met een goede kluit geplant worden omdat hij vlezige wortels heeft. Hij is windgevoelig.

Liquidambar styraciflua 'Worplesdon' is een aanwinst voor het vormbomensortiment. In tegenstelling tot de wilde soort heeft deze boom gegarandeerd een prachtige purperpaarse herfstverkleuring. Hij is redelijk goed te vormen en verdraagt snoei. Opgemerkt moet worden dat hij geen kurklijst heeft op de stam.

Quercus palustris (moeroseik) kan om meerdere redenen goed als vormboom. Hij is geschikt voor zowel de geschoren leivorm als voor de dakvorm. Hij heeft een mooie herfstverkleuring en

blijft lang zijn blad houden. Bij de selectie moet goed op de takkenstand gelet worden, omdat de takken stug zijn en zich moeilijk laten vormen. De boom stelt hoge eisen aan de PH-waarde van de bodem.

Morus alba 'Macrophylla' (witte moerbeï) heeft een groot blad en wordt hoofdzakelijk als dakvorm gebruikt. De groei is krachtig. De eenhuizige boom heeft onopvallende mannelijke en vrouwelijke bloemen. De kleine vruchten zien eruit als frambozen en zijn rood en donkerrood van kleur. Hij is gevoelig voor voorjaarsvorst.

Platanus (plataan) wordt al van oudsher in het zuiden van Europa gebruikt als vormboom. Hij verdraagt intensieve snoei, waarbij het herstel zeer goed is. Nadeel is dat hij zeer veel massa maakt in een korte tijd, waardoor hij minder geschikt is voor kleine tuinen en veel onderhoud vraagt. Hij heeft weinig tot geen last van ziektes.

Tilia (linde) laat zich gemakkelijk snoeien en is zeer vorstbestendig. Deze eigenschappen maken hem tot een zeer betrouwbare en veel gevraagde vormboom. Hij is geschikt voor de meest uiteenlopende leivormen.

Cornus mas (gele kornoelje) wordt de laatste tijd steeds meer gebruikt als vormboom. Hij groeit langzaam. Hij bloeit opvallend in de winter, voordat het blad verschijnt. De hele boom is dan bedekt met gele bloemen die in kleine bolvormige schermen zitten. In de herfst komen de ovale, glanzend rode besachtige steenvruchten, die geliefd zijn bij de vogels.

Johan van Overbeek is eigenaar/directeur van boomkwekerij Johan van Overbeek. Frans van Kollenburg is werkzaam als communicatie-medewerker voor Van Overbeek.